

Bulla legationis
Reuerendissimi et
Illustrissimi dñi:
domini A. Cardi
nalis de Monte:
Episcopi Portu
ensis: in alma Urbe
Legati de latere.

C L E M E N S E P I S C O P V S

Seruus seruorum Dei, Venerabili fratri, Antonio
Epo Portuensi Cardinali de Monte nuncupato,
in Vrbe, eiusque territorio et districtu, nostro et
Apostolicæ Sedis Legato, Salutem et Apostoli-
cam benedictionem.

Licet potestatis plenitudo desuper nobis com-
missa sit, et uniuersi gregis dominici, diuina dis-
ponente clementia, curam habeamus, finē tamē
humanæ possibilitatis excedere non ualētes, consideran-
tesq; q̄ circa singula per nosmet ipsos apost. seruitutis
debitum absoluerē non possumus, nonnūq̄ aliquos et
præcipue. S. R. E. Cardinales, in sollicitudinis partem
assumimus, ut ipsis uices nostras supplētibus, ministeriū
nobis cōmissū fauente pietate supna, facilius, efficacius,
et salubrius exequamur. Et quāuis ad cunctosq; Christi-
fidelium puincias, ciuitates, atq; loca paternū studium et
diligētiam adhibeamus, ad almā Urbē tamē nostrā, aciē
nostræ cōsiderationis paternis affectibus dirigētes, illā,
ciues, incolas, et habitatores eiusdē tanq̄ peculiares fi-
lios, et deuotos, diligentiori cura intuemur, et sup eorū
felici regimine, pacifico et trāquillo, desiderātes specia-
liter puidere, ut præseruēt a noxiis, et optatis pfruantur
incrementis, cum charissimus in Christo filius noster

C A R O L V S R O M A N O R V M
et Hispaniarum Rex catholicus in Imperatorē electus
omnibus suis regnis dimissis, ut reip. Christianæ opem
ferret, ad Italiā uenerit, Regibus et principibus Christia-
nis ac Italiæ potētatibus pacē offerens, et p̄ huiusmodi

uniuersali pace facilius cōponenda, nup nobis suis litte
ris significauerit plurimū expedire, ut in ciuitate nostra
Bononiæ q̄ celerius fieri possit, insimul cōueniremus,
ut totā Italiā tādē a tot calamitatibus liberaremus, illiq̄
uerā pacē daremus, ut cū eisdē Regibus, Principibus,
et potētatibus Turcarū tyranno, cum potētiss. exercitu
ad de nouo regnū Hungariæ inuadendū et occupandū
ueniēti, non solū resisti, sed ipse cū toto eius exercitu,
dño cōcedēte p̄fligari possit. Et p̄pterea tam eius pio
desiderio satisfacere, et ab ipsa Vrbe discedere, ac ad di
ctā ciuitatē Bononiæ nos cōferre, dimissis in eadē Vrbe
palatii nostri causarū, et curiæ causarū Cameræ apost.
audientia, necnō Gubernatore seu Vicecamerario, ac Vi
cario seu eius Locūteneñ., et Senatore eiusdē Urbis, ac
aliis eiusdē Officialibus, Cancellariā nostrā cum plūbo,
capella, et nōnullis eiusdem Cancellariæ et Curie Ro.
officialib. nobiscū ducere intēdamus, N O S uolentes
interim bono et felici dictæ Urbis ac Ro. Curie regi
mini p̄uidere, et ad te, qui opere quidē potens es, et ser
mone, ac quē in magnis expertū et arduis, eximia doctri
na, p̄bitate et fidelitate, rerūq̄ gerendarū experientia, et
præcipua prudētia ac integritate cōprobatū habemus,
mentem nostram potissime cōuertentes, ac sperantes, q̄
ea, q̄ tibi duxerimus cōmittēda, gratia tibi assistente di
uina, circūspecte, prudēter, iuste, et fideliter exequeris,
T E, in Vrbe prædicta, eiusq̄ territorio et distriētū, ac
terris et locis illi adiacentibus, nostrum et dictæ Sedis
LEGATVM DE LATERE, Legatus de
ac in spiritualibus et temporalibus Vicariū generalē, de latere ac in
Venerabiliū fratrum nostrorū S. R. E. Cardinaliū cōsilio, spirituali

bus et tem auctoritate Apostolica tenore præsentium usque ad nostrum
poralibus beneplacitum duntaxat, uel redditum ad eandem Urbem, creamus
Vicarius constituimus, et etiam deputamus. ¶ Dantes tibi harum se-
generalis. rie, pariter et concedentes plenam, liberam, et omnimodam po-
testatem, facultatem et auctoritatem, Urbem et loca predicta cum
eius territorio, districtibus, et pertinentiis, necnon personas,
ciues, habitatores, et curiales, et R. O. Curiam sequentes, seu
ad eandem undecumque uenientes, dum in ea fuerint seu in ea
degetes, et incolas eiusdem, cuiuscumque status, gradus, or-
dinis, præeminentiæ, dignitatis etiam pontificalis fuerint,
Etiã cõtra ac eiusdem R. O. Cur. officiales existant, etiam si se exemptos
exemptos. a quocumque legationis officio præterierint, nostro et R. O.
Eccl. nomine, gubernandi, administrandi, prout coelestis
gratiæ infusio, et tua prudentia administrabunt, reforman-
di et corrigendi, occupata recuperandi, necnon illa et alia
deformata in statum pristinum reducendi, et iurisdictionem
Facultas omnimodam exercendi, ciuiles et criminales, ecclesiasticas
cõmittēdi et spirituales, et super quibuscumque monasteriis, prioratibus,
quascūque præposituris, canonicatibus, et pben-
casus ubi datibus, dignitatibus, psonatibus, administrationibus, officiis, coeterisque bñficiis
q; locorū. ecclesiasticis cum cura et sine cura, sæcularibus et quorū-
cumque ordinum regularibus, et pfanas ad forum ecclesiast.
quocumque iure spectant, ac mixtas quascumque tam in dominio
nostro quam extra per appellationes extraiudiciales uel gene-
rales querelas, etiam non obstante, quod ad ipsam curiam legiti-
me deuolutæ, aut in illa de iuris necessitate tractandæ, seu
finedæ non existant, illarumque et etiam aliorum quorūcumque
a quibuscumque iudicibus ecclesiasticis, et sæcularibus, qua-
cumque auctoritate, dignitate seu peminentia fulcitis, ad
nos et R. O. cu, ac sedem hmoi, et per quibuscumque grauamini

bus, ul' diffinitiuis sententiis p' tēpore interpositis, prima-
riarū et secūdarum ac ulterioꝝ appellationū causas una
cū negotio principali, cōiunctim ul' diuisim ul' alias p'ut
tibi uisum fuerit, ac omnib. et singulis earū incidētibus,
dependētibus, emergētibus, annexis et cōnexis, in eadē
urbe, et extra eā ubicūq; locoꝝ p'terq; in locis, in quibus
cū nostra Curia residebimus, etiā sūmarie simpliciter et
de plano sine strepitu et figura iudicii, sola facti uerita-
te inspecta, aut alias iuxta casuū exigentiam et p'ut tibi
uidebit', etiā cum postetate citañ. in eadē Cu. Ro. et
extra, etiā p' edictum publicū, cōstito summarie de non
tuto accessu, ac inhibeñ. quibus et quotiēs fuerit inhibē-
dum, audiendas, cognoscēdas, decidēdas et sine debito
terminandas cōmittēñ. Et pari modo inter Auditores *Distribucō*
dicti palatii nostri, seu eorū locateneñ. distribui, ut mo- *di inter*
ris est, facieñ. et p' Signaturā nomine nostro, Videlicet. *Auditores*

Placet Domino nostro Papæ.

Sicut alii dictæ Urbis Legati facere cōsueuerunt, Ac eis *Modus sig-*
dē auditoribus et locateneñibus, seu aliis qbuscūq; p'æ- *nandi.*
latis uel iudicibus, tam in Ro. cu. q; extra cōmittendi,
seu p' te ul' aliū, seu alios audiēdi, cognoscēdi etiā sūma-
rie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudi-
cii ut p'ferē, etiam reiteratione terminorū ex stilo curiæ,
seu natura causarum obseruari cōsuetorum, ac ēt illorū
omissione, illasq; decidendi et terminādi, causasq; ipsas
quādo tibi placuerit, ab illis, qbus cōmissæ fuerint, tam
in dicta curia q; extra eā ad te aduocādi, et aliis cōmittē-
di, et quascunq; sententias per te seu etiā p' alios iudices

quoscūq; latas tā in R. O. cu. q̄ extra eā, etiam si in rem
trāsuerint iudicatā, executioni debitæ demādādi, cum
decreto litterarū executorialiū seu mādati executiui, et
cum inuocatione brachii sæcularis, nullitates p̄cessuū,
actorū, gestorū, et sentētiarū tollendi et finiendi, ac resti
tutionē in integrū aduersus rem iudicatam, etiā si tres
sententiæ cōformes latæ fuerint, etiam gratiose cōcedē
di, dictarum causarum cognitionem, terminationem, et
executionem ac cursum instantiarū, uel etiam fatalium

*Disponēdi
de benefi-
ciis cōsistē
tibus intra
limites le-
gationis.*

suspendendi, ac restitutionē ad illa cōcedēñ. Omniaq;
et singula beneficia ecclesiastica, cū cura et sine cura, sæ
cularia, et ordinum quorūcūq; regularia, et si dignitates
etiam maiores et principales fuerint, et ad illa consueue
rint, qui p̄ electionem aut alium modum assumi, intra li
mites tuæ legatiōis cōsistētia, basilicæ principis Apost.
de Vrbe, ac Lateran. et beatæ Mariæ maioris Ecclesiæ
canonicatib. et p̄bendis, et illis q̄ ad collationē alicuius
ex Ven. fratribus nostris, S. R. E. Card. præfatis, respectu
Episcopatuū titularū suorum p̄sbiteralium aut diaco
norū, uel alias quocūq; modo p̄tinent, dūtaxat exceptis,

*De benefi-
ciis fami-
liarium.*

Ac quorūcūq; familiarium tuorū, cōtinuorum cōmen
salium, nūc et p̄ tēpore existentium, etiam si ab ipsa fa
miliaritate recessissent, et in quibuscūq; puinciis seu locis
cōsistant beneficia eccl. et si dispositioni apost. specia
liter uel alias ex quauis causa et de necessitate exprimen
da p̄terq; familiaritatis nostræ, aut quo ad ea, quæ ad dis
positionē tuā ratione ecclesiæ uel bñficiorum tuorū,
non p̄tinent, alicuius Card. uiuētis generaliter reseruata,
seu ex quauis generali reseruacione affecta fuerint, cum
illa p̄ cessus uel decessus aut alias quasuis dimissiones illa

nunc et p̄ tēpore obtinētū, etiā illorū cōmendis cessan-
tibus, uel unionibus tēporalibus dissolutis, uel alias quo-
cunq; modo uacare cōtigerit, quibusuis p̄sonis, de quibus
tibi uidebitur, etiā quæcunq;, quocunq; et qualiacunq;
beneficia eccl. obtinētibus et expectātibus. Necnō et si *De benefi-*
extra limites tuæ legationis bñficia aliqua ut supra, qua *ciis cōsistē-*
tificata, ī ciuitatibus, dioecesibus et locis per duas dietas *tib. extra,*
dictæ urbi p̄pinquis uacauerint, et si (ut p̄fertur) reser- *et uacātib.*
uata fuerint, dūmodo aliquod ipsorū bñficiorū reserua- *intra limi-*
torū, p̄terq; ex familiaritate tua ī dictis ciuitatibus et *tes legatio-*
dioecesibus uacātiū hmōi summā seu ualorē annuū, se- *nis.*
cū dū cōmunē estimationē, Vigintiquattuor florenorū
auri de cam. non excedat, p̄sonis idoneis per te eligēdis
cōferendi, et de illis etiā p̄uidendi, seu illa aliis bñficiis
eccl. ad uitā uniendi, adnectēdi et incorporādi, uerosq;
ultimarū uacationum modos, etiā si ex illis quæuis ge-
nerales reseruaciones etiam in corpore iuris clausæ resul-
tent, p̄ expressis habēdi. Ac etiā in ipsa Vrbe, q̄ diu ab
ea abentes fuerimus, ī quoscūq; curiales, et ipsam curiā
sequentes, seu cortisanos et officiales quoscunq; ipsius
curiæ nostræ, et ipsorū officiorū p̄sidentes cuiuscūq; *Exercendē*
dignitatis, status, gradus, ordinis, uel conditionis fuerint, *iurisdictio-*
dūmodo. S. R. E. Card. nō existant, omnimodam iuris *nemo*
ditionem exercent. eosq; pro excessibus punient. et p̄ut
demereant seu deliquerint, a suorum officiorū exercitio
suspendent. et p̄ut iustitia suaserit, eos eisdē officiis suis
priuandi et delituendi. Necnon etiā inter comites, ba-
rones, et milites, dominos tēporales et nobiles, ac perso-
nas alias s̄culares et eccl. necnō cōmunitates et uniuers-
itates ac populos et omnes alios s̄culares discordes et

differētes, Urbis, terrarū, locorum et districtus p̄dictorū
 pacē et cōcordiā facieñ. et inter eos treguas indicendi,
 ipsosq; ad eas et ipsarū obseruantia q̄buscunq; poenis,
 districtionibus, sentētiis et censuris, p̄ut tibi uidebitur,
 cōpelleñ. concordēs in unitatis et charitatis uinculo cō
 fouēdi et cōfirmādi, Rebelles et delinquētes, ac eiusdē
 R. o. eccl. hostes cēsuris et poenis tā eccl. q̄ aliis etiam
 pecuniariis et corporis afflictiuis arcēdi. et corrigēñ, et
Dispēsandī ad nostrā et dictæ R. o. eccl. unitatē reduceñ. Necnō cū
super incō tuis et. V. p̄latōrū se asserētiū familiaribus et cōtinuis cō
patibilita- mēsalibus, et. x. quos tu elegeris, p̄sonis aliis ad duo, et si
tem. nobiles uel graduati fuerint, ad tria, seu cū dispēsatis ad
 duo, ad tertiū curata, dūmodo inter illa nō fuerint nisi
 duæ parrochiales eccl. seu alias inuicē incōpatibilia sæ
 cularia, et si dignitates et maiores et principales, p̄sona
 tus, administrationes, uel officia etiā curata et electiua in
 cathedralibus etiā metropolitanis uel collegiatis eccle
 siis parrochiales ecclesiæ uel earū p̄petuæ uicariæ fue
 rint, et ad duo alia etiā similia simplicia, non tamē duos
 canonicatus et p̄bendas sub uno et eodem tecto unius et
 eiusdē eccl. consistētia, si eis et cuilibet eorū alias cano
 nice cōferantur, aut eligātur, p̄sentent, uel alias assuman
 tur ad illa et instituātur in eis in simul ad uitā, cū potesta
 te p̄mutandi et cōmendæ cedēdi totiēns quotiēns in ti
Dispēsandī tulum et cōmēdam respectiue obtinēda. Necnon sup
super æta- ætate in decimo octauo dispensandi sup ætatis et nata
lis et nata lium et defectibus ad unū, et in uigesimo ad duo, necnō
liū defecti sup nataliū defectibus patientibus ad quæcūq; quotcū
bus. q; et qualiacūq; beneficia ecclesiastica, etiā si canonicat
 us et p̄bendæ in cathedralibus etiā metropolitanis uel

super iis cōmentaria, interpretationesue facere absq̃
sp̃ali ipsius Leonis prædecessoris uel sedis aposto/
licæ licentia præsumeret, Si quis autem ausu temera/
rio contraueniret, excōmunicationis latæ sententiæ
poenam eo ipso incurreret, prout ī ipsius Leonis præ/
decessoris literis prædictis plenius continetur.

Nos qui eiusdem Leonis Papæ non minus laboris &
curæ, quā officii successores facti sumus, nihil magis
animo ac cordi nostro fixū habentes q̃ ut Reforma/
tio morum & alia per ipsum Leonē in dicto cōcilio
statuta & ordinata debite obseruētur, Ecclesiasticaq̃
Disciplina iuxta statuta prædicta ad seueritatis nor/
mam reuocetur, ut placato per uitæ emendationem
Deo, dominicum gregem curæ nostræ commissum
per uias rectas ad salutis portū perducere possimus,
ipsiq̃ animas suas Deo lucrifacere ualeant, trāsgresso/
res uero statutorum huiusmodi iuxta poenas supradi/
ctas a suis iudicibus puniantur, salubriter prouidere
uolētes, habita super his cum Venerabilibus fratribus
nostris, S. R. E. Cardinalibus matura deliberatione, &
de eorum consilio, ac unanimi consensu, statuta, & or/
dinationes Leonis prædecessoris supradicta dūtaxat,
(præterquā quo ad Capuciū p̃ Canonatus & præ/
bēdas, ac dignitates in cathedralibus, ac principalem
in collegiatis ecclesiis obtinentes, & Capellanos eor/
rundem cardinalium coram eis missas celebrantes in
publico deferendum, ad quod Curiales propriū do/
micilium in curia non habentes, in eadē curia gestan/
dum minime arētari decernimus) autoritate Apo/

stolica, tenore præsentium tam in dicta curia, quàm extra
eam ubique locorum obseruari debere, mandamus, atque
decernimus. Quo uero ad habitum Clericorum, hoc
declarandum fore duximus, uidelicet, quod clerici bene
ficiati aut in sacris ordinibus constituti camisas li
neas circa collum & brachia rugis & crispis labora
tas, ac foeminas potius quàm uiros decentes minime ge
stent, sed honestas uestes honesti coloris gravitate &
honestatem repræsentantes deferant, ut per habitum
& uestium huiusmodi simplicitatem uera Sacerdota
lis dignitas appareat, & bonarum mentium puritas atque
simplicitas eluceat, signumque feratur coelestis militiae,
in qua omnipotenti Deo & filio eius Domino nostro
Iesu Christo Christifideles omnes, præcipue uero Cle
rici tenentur deferuire. Mandantesque Venerabilibus fra
tribus nostris Primatibus, Patriarchis, Archiepisco
pis, & Episcopis, ac aliis quoruncumque locorum ordina
riis, & in alma uero Vrbe nostra Vicecamerario, ac di
ctæ Urbis Gubernatori, & Camere Apostolicæ gene
rali Auditori pro tempore existentibus, ad quos præ
sentes (quas in ualuis dictæ Basilicæ principis Apo
stolorum, ac Lateranens. Ecclesiæ, & Cancellaria Apo
stolica affigi mandamus, & in Vrbe post unum, extra
uero eam duos menses ab earum publicatione ligare,
authoritate, & tenore præmissis decernimus) seu earum
exempla sub sigillis authenticis in dicta Vrbe, aut alibi
fideliter impressa puenierint, quatenus ordinarii præ
fati illas per suas Prouincias & Dioceses quantum ocyus
poterunt publicari, ac debitæ executioni demandari,

super iis cōmentaria, interpretatione sue facere absq[ue]
spāli ipsius Leonis prædecessoris uel sedis aposto-
licæ licentia præsumeret. Si quis autem ausu temera-
rio contraueniret, ex cōmunicationis latæ sententiæ
poenam eo ipso incurreret, prout i ipsius Leonis præ-
decessoris literis prædictis plenius continetur.
Nos qui eiusdem Leonis Papæ non minus laboris &
curæ, quā officii successores facti sumus, nihil magis
animo ac cordi nostro fixū habentes q̄ ut Reforma-
tio morum & alia per ipsum Leonē in dicto cōcilio
statuta & ordinata debite obseruētur, Ecclesiasticæq[ue]
Disciplina iuxta statuta prædicta ad seueritatis nor-
mam reuocetur, ut placato per uitæ emendationem
Deo, dominicum gregem curæ nostræ commissum
per uias rectas ad salutis portū perducere possimus,
ipsiq[ue] animas suas Deo lucrifacere ualeant, trāsgresso-
res uero statutorum huiusmodi iuxta poenas supradic-
tas a suis iudicibus puniantur, salubriter providere
uolētes, habita super his cum Venerabilibus fratribus
nostris, S. R. E. Cardinalibus matura deliberatione, &
de eorum consilio, ac unanimi consensu, statuta, & or-
dinationes Leonis prædecessoris supradicta dūtaxat,
(præterquā quo ad Capuciū p̄ Canonatus & præ-
bēdas, ac dignitates in cathedralibus, ac principalem
in collegiatis ecclesiis obtinentes, & Capellanos eo-
rundem cardinalium coram eis missas celebrantes in
publico deferendum, ad quod Curiales propriū do-
micilium in curia non habentes, in eadē curiā gestan-
dum minime arētari decernimus) autoritate Apo-

stolica, tenore præsentium tam in dicta curia, quàm extra
eam ubique locorum obseruari debere, mandamus, atque
decernimus. Quo uero ad habitum Clericorum, hoc
declarandum fore duximus, uidelicet, quod clerici bene
ficiati aut in sacris ordinibus constituti camisas li
neas circa collum & brachia rugis & crispis labora
tas, ac foeminas potius quàm uiros decentes minime ge
stent, sed honestas uestes honesti coloris grauitate &
honestatem repræsentantes deferant, ut per habitum
& uestium huiusmodi simplicitatem uera Sacerdota
lis dignitas appareat, & bonarum metium puritas atque
simplicitas eluceat, signumque feratur coelestis militiæ,
in qua omnipotenti Deo & filio eius Domino nostro
Iesu Christo Christifideles omnes, præcipue uero Cle
rici tenentur deseruire. Mandatesque Venerabilibus frat
ribus nostris Primatibus, Patriarchis, Archiepiscopis
piis, & Episcopis, ac aliis quoruncumque locorum ordina
riis, & in alma uero Urbe nostra Vicecamerario, ac dic
tæ Urbis Gubernatori, & Camere Apostolicæ gene
rali Auditori pro tempore existentibus, ad quos præ
sentes (quas in ualuis dictæ Basilicæ principis Apo
stolorum, ac Lateranens. Ecclesiæ, & Cancellaria Apo
stolica affigi mandamus, & in Urbe post unum, extra
uero eam duos menses ab earum publicatione ligare,
authoritate, & tenore præmissis decernimus) seu earum
exempla sub sigillis authenticis in dicta Urbe, aut alibi
fideliter impressa puenerint, quatenus ordinarii præ
fati illas per suas Prouincias & Dioeceses quanto ocyus
poterunt publicari, ac debitæ executioni demandari,

illarumq; transgressores nulla præcedente monitione,
de transgressione conuictos poenis in eis cõtentis pu/
niri faciant, ipsiq; Vicecamerarius Gubernator, & Au/
ditor, ac alii dictæ Urbis Iudices competentes, trans/
gressores ipsos etiã grauioribus poenis iuxta eorũ arbi/
trium, facto tamen nobis ac Ro. Pont. pro tempore
existenti, uerbo, punire possint & ualeant. Téporales
uero Dominos hortamur & in Domino monemus, ut
in terris & Dominiis suis præmissa seruari, & laicos
contrafacientes debitis poenis puniri faciant.
Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam
nostrorum mandati, decreti, hortationis, & monitio/
nis infringere, uel ei ausu temerario contraire. si quis
autem hoc attentare præsumpserit, indignationem
omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, & Pauli Apo/
stolorum eius, se nouerit incursum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incar/
nationis Dominicæ Millesimo quingentesimo
XXIII. XI. Calen. Decembris. Pontificatus nostri
Anno primo.

Cum Gratia & Priuilegio. S. D. N.

illiusmodi transgressores nulla precedere inquisitione
de transgressionibus commissis poenis in eis editis pun-
iri faciant ipsi Vicecomes Capitanus & Alii
Iudices alii Iudices Vice Iudices competentes in illis
prosecutores ipsos etiam criminatos poenis in eis editis
viam, factis tamen adhibitis ac Ro. Pont. pro tempore
currenti, verbo, punire possint & iudicare. Teneantur
vero Dominos locum & in Domino moderantur

Can. Capta & Privilegio, 2. D. 1.